

Гл. ас. д-р Моника Борисова е преподавател във Факултета по педагогика, катедра "Социална работа" на СУ "Св. Климент Охридски". Член е на Българската асоциация за образование по социална работа и Българска асоциация по психотерапия.

Книгата съдържа различни гледни точки по въпроси, свързани с глухотата – интегрирано обучение, жестомимика и др., а така също и "добри практики" за обучение по жестомимичен език, съвременни форми и методи за работа с деца с увреден слух (арт-ателие, сензомоторна стимулация и т.н.).

Желанието на автора е да се даде гласност на различните аспекти на глухотата и да се изведе на преден план не дефицита глухота, а възможностите, способностите, които притежават хората с увреден слух.

ISBN: 978-954-323-407-3

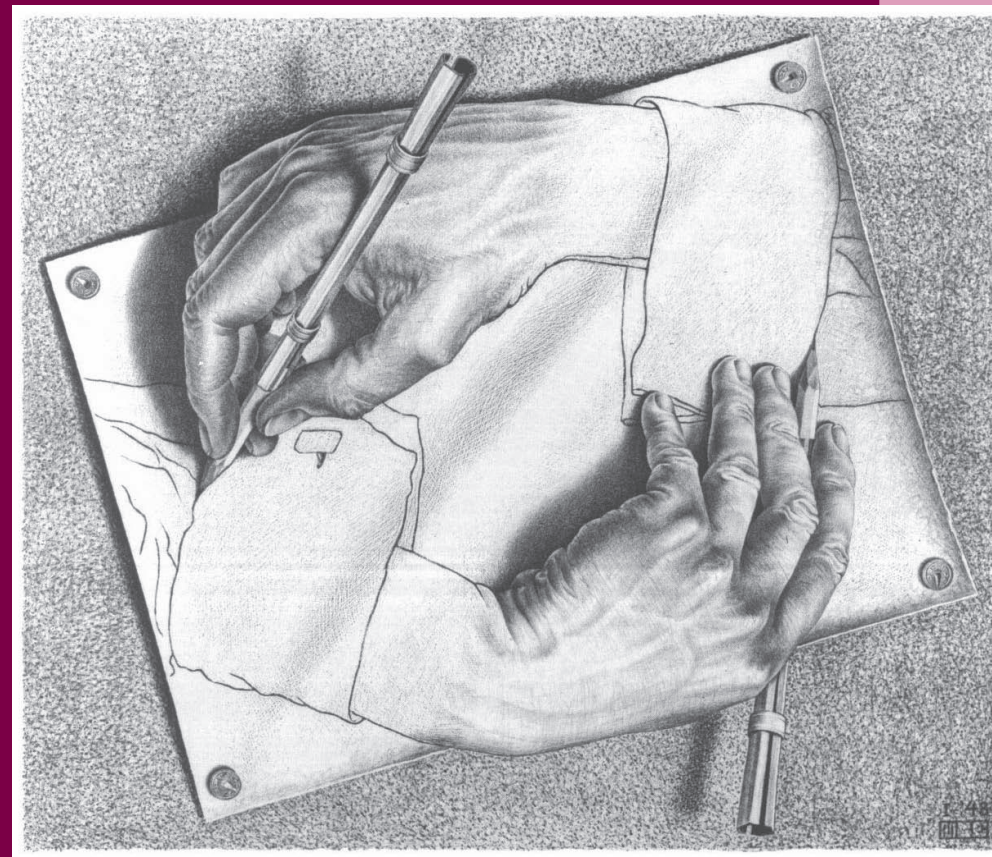

9 789543 234073

Моника Борисова ГЛУХОТАТА – ОТ ДЕФИЦИТИ КЪМ ВЪЗМОЖНОСТИ

ГЛУХОТАТА

ОТ ДЕФИЦИТИ КЪМ ВЪЗМОЖНОСТИ

Моника Борисова

Моника Борисова

ГЛУХОТАТА

ОТ ДЕФИЦИТИ КЪМ ВЪЗМОЖНОСТИ

София, 2008

Благодарна съм на своите студенти от 3-ти курс “Социални дейности”:
Росен Игнатов, Олга Тодорова, Тонка Хараланова, Димитрина
Любенова, Ваня Марникова, Траян Калнаков.

Благодаря и на Драгомир Колев (4-ти курс “Социални дейности”), който
разви идеята за обучение на студенти по жестомимика.

Бих искала да изкажа и специални благодарности на Атанас Димитров,
консултант в кариерния център на УНСС, който ме подкрепяше през
цялото време и беше в основата на реализираното изследване.

На всички тях и на всички, които срещнах по Пътя си БЛАГОДАРЯ!

ГЛУХОТАТА – от дефицити към възможности

© Моника Борисова, автор, 2008

Рецензенти: *проф. д-н Ангелина Балтаджиева,*
доц. д-р Цанка Попзлатева

Художник: *Ана Пенчева*

Редактори: *Юлия Богданова, Светозар Ненчев*

Снимка на корицата: Esher “Drowning Hands”

ISBN 978-954-323-407-3

Издателство „Авангард Прима”

София, 2008

Съдържание

ПРЕДГОВОР	7
ГЛУХОТАТА – ОГРАНИЧЕНИЕТО?	9
Основни понятия	10
Ухото	12
Степен на загуба на слуха. Количествено определяне на загубата на слуха	15
Височина, честота и дискриминационна недостатъчност	17
Зрителните възприятия като основа за развитието	19
Причините	22
Видове слухови увреждания	25
Пред-езикова глухота	26
Пост-езиково увреждане	26
Затруднено чуване	27
Едностранна загуба на слуха	28
Възраст на настъпване на слуховото увреждане	28
Диагностика и медицинска интервенция	29
Аудиограма	30
Тест ВАЕР	32
Тест ЕОАЕ	33
Тимпанометричен тест	33
Поведенчески тестове за слуха	34
Аудиометрия за визуална подкрепа (VRA)	34
Условна игрова аудиометрия (CPA)	34
Праг на разпознаване на речта (SAT)	35
Праг на възприемане на речта (SRT)	35
Генна терапия.....	36
Слухови апарати и усилване на звука	36
Видове слухови апарати	37
Традиционни слухови апарати:.....	38
Програмируеми слухови апарати:	38
Цифрови слухови апарати	38
Затрудненията, с които могат да се срещнат родителите, ако детето носи слухов апарат	40

Кохлеарни имплантанти, късовълнови системи и спомагателни слухови приспособления	41
Кохлеарни имплантанти.....	41
Късовълнови системи	43
Други слухови приспособления.....	43
Модели за глухотата	44
Медицински модел.....	44
Социален модел	45
Културален модел	46
Жестомимичният език – мост между два свята.....	51
Международен жестов език.....	54
“Добра практика” за обучение на младежи по жестомимичен език – проект “Приятели в тишината”	54
Термини, които се използват във връзка със загубата на слуха	56
ИНТЕГРИРАНОТО ОБУЧЕНИЕ – ПЕРСПЕКТИВАТА?	57
История	58
Съвременни тенденции в обучението.....	62
Нови методики за обучение.....	62
История на образованието на глухи в България	64
История на организираниите сдружения на глухите в България	66
Системи на специално образование.....	68
Социално включване (инклузия).....	69
Интеграция	69
Интегрирано и/или включено образование в страните от Европейския съюз.....	70
Системи на специално образование по света и в България	88
<i>Австрия .....</i>	<i>88</i>
<i>Дания.....</i>	<i>88</i>
<i>Белгия (фламандска част) .....</i>	<i>89</i>
<i>Великобритания.....</i>	<i>90</i>
<i>Италия.....</i>	<i>92</i>
<i>Франция .....</i>	<i>93</i>
<i>Швеция .....</i>	<i>94</i>
<i>Естония .....</i>	<i>95</i>
<i>Образование на хората с ограничени възможности в контекста на програмата на ЮНЕСКО “Образование за всички”. Опитът на Русия .....</i>	<i>98</i>
<i>Ирландия.....</i>	<i>117</i>
<i>Училищно образование за деца с увреден слух в Германия и тяхната интеграция в обществото.....</i>	<i>117</i>
<i>Норвегия .....</i>	<i>121</i>
<i>САЩ.....</i>	<i>125</i>
<i>Специалното образование в България .....</i>	<i>127</i>

ЕКИПЪТ – ВЪЗМОЖНОСТИТЕ	139
Семейството.....	140
Майката.....	142
Бащата.....	144
Когато детето е изгубило слуха си.....	144
Как родителите да се убедят, че поставената диагноза е правилна.....	145
Как загубата на слуха влияе на общуването.....	145
Как детето ще общува.....	147
Ще може ли детето да говори.....	150
Ще могат ли детето и семейство да научат езика на жестовете.....	151
Училище и изолация.....	151
Какво може да се направи.....	152
Търсене на подкрепа от страна на семейството и приятелите.....	152
Срещи с нечуващи и слабочуващи възрастни.....	153
Нуждае ли се детето от слухов апарат.....	153
Ранната интервенция.....	154
Специални програми за ранна интервенция при загуба на слух.....	155
“Семейни беседи” (Family conversations).....	155
“Слушай и говори” (Listen and Talk).....	155
Екипът	156
Социална работа с хора с увреден слух	163
Социалният работник като консултант.....	179
Форми на екипна работа	180
Форми и методи на работа с деца с увреден слух.....	184
Арт-ателието – мястото на срещата.....	184
Сензорна стимулация – сензорната стая.....	186
Играта.....	186
Методът на д-р Томатис.....	187
Добри практики на работа с деца с увреден слух.....	189
Националният институт за глухота и други комуникационни смущения (NIDCD).....	194
Изводи.....	195

ИЗСЛЕДВАНИЯ	197
Обществото	198
Хора с увреден слух	203
Бъдещи специалисти – социални работници и педагози	215
ИНТЕРВЮТА.....	219
ЛИТЕРАТУРА.....	242
ПРИЛОЖЕНИЯ	251

Предговор

Книгата “Глухотата – от дефицити към възможности” е опит да се систематизира съществуващата практика (международна и българска) по отношение на глухотата – нейните ограничения, но и възможностите на хората с увреден слух, техният ресурс и способности, и да се консолидират усилията на специалисти, родители на деца с увреден слух, общество.

Книгата съдържа различни гледни точки по въпроси като екипност, интегрирано обучение, жестомимика и др., без да дава готови отговори и решения. Представените “добри практики” за работа с деца с увреден слух и на обучение по жестомимичен език, съвременни форми и методи (арт-ателиета, сензомоторна стимулация и т.н.) отново акцентират върху перспективите, а не толкова върху трудностите.

Направен е опит да се съберат и различни елементи на знанието за глухотата и да се представят спорните моменти, противоречията. Това не компрометира другите автори, писали по проблема за загубата на слуха – по-скоро е рефлексия, позоваваща се в много случаи на постигнатото от тях през годините.

Изведена е основната роля на екипа, неговият професионализъм по отношение на семейството и детето с увреден слух – очертани са професионалните роли на всеки специалист (лекар, социален работник, психолог, ресурсен учител и др.), както и ефективни форми за екипна работа.

Въпросът за интегрираното обучение на хората с увреден слух също е дискуссионен. Една част от учителите не желаят да работят с такива деца в масово училище, а специализираните училища са малко и носят своите негативи като институционализация, хоспитализъм и т.н. Авторът поставя въпроса за интегрираното обучение, като анализира системи на специално образование в различни страни (България, Германия, Франция, САЩ, Швеция, Русия, Норвегия, Естония и др.) и доразвива въпроса за интеграцията в изводи от проведени изследвания в три направления:

- Обществото – отношение, информираност по проблемите на хората с увреден слух и т.н.
- Хора с увреден слух – техните затруднения, потребности, професионална реализация, (пре)квалификация и т.н.
- Младежи – студенти от специалност “Педагогика” и “Социална работа”, СУ “Св. Кл. Охридски”, които се обучават за работа в сферата.

Книгата завършва с “Интервюта” на сурдопедагози, слухово-речеви

рехабилитатор, заместник председателя на съюза на глухите в България и с председателя на Асоциацията на родители на деца с увреден слух (АРДУС).

Написана аналитично, книгата е насочена към родители на деца с увреден слух, специалисти (психолози, сурдопедагози, учители, директори и др.), студенти, а също така и към всички, които се интересуват от тази проблематика.